

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/148472,102-rocznica-I-Powstania-Slaskiego-24-sierpnia-2021.html>
2022-10-07, 17:49

102. rocznica I Powstania Śląskiego - 24 sierpnia 2021

Oddział IPN w Katowicach wraz z Urzędem Gminy w Chełmie Śląskim zapraszają na uroczystość upamiętniającą 102. rocznicę I Powstania Śląskiego.

W jej ramach poświęcone zostaną odremontowane przez IPN groby wojenne śp. Jana Buzdygona, śp. Franciszka Mańkuta, śp. Marii Pientok oraz śp. Jana Turka, którzy zostali zamordowani przez Niemców podczas I powstania śląskiego.

Groby przed i po remoncie

Nastąpi również oznaczenie znakiem „Tobie Polsko” – „grobu weterana walk o wolność i niepodległość Polski” miejsca spoczynku powstańca śląskiego - śp. Piotra Wadasa.

Grób Piotra Wadasa1

Uroczystość odbędzie się 24 sierpnia 2021 r. w Chełmie Śląskim. Rozpocznie ją msza święta w intencji powstańców śląskich w kościele pw. Trójcy Przenajświętszej w Chełmie Śląskim, a następnie uczestnicy udadzą się na cmentarz parafialny, który znajduje się przy kościele.

Groby zostały wyremontowane z środków Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa.

Chełm Śląski jest jedną z polskich miejscowości naznaczoną krwią przelaną w czasie walki o powrót Górnego Śląska do Macierzy. W czasie I Powstania Śląskiego powstańcy zaatakowali miejscowy posterunek Grenzschtzu licząc na zdobycie broni. Ponadto bojownicy pochodzący z Chełmu Śląskiego brali także udział w ataku na dwór w Kopciowicach. Akcje te sprowadziły na chełmian krwawy odwet. Niemcy rozstrzelali między innymi 4 osoby zamieszkujące w/w miejscowość, a z których domu prowadzony był ostrzał. Zabici w akcji odwetowej zostali pochowani na chełmskim cmentarzu.

PIOTR WADAS

Piotr Wadas ur. 9 maja 1903 r. służył w 8, a później 6 pułku pszczyńskim, II baonie, V kompanii. Uczestniczył w III powstaniu Śląskich. Brał udział między innymi w walkach w rejonie Starego Koźła w okresie 7-9 maja 1921 r. oraz w walkach w

rejonie Góry Świętej Anny w okresie 21-22 maja 1921 r. Za powyższe został odznaczony Krzyżem na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi, Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości oraz Śląskim Krzyżem Powstańczym. Zmarł 15 października 1949 r. i został pochowany na chełmskim cmentarzu w grobie rodzinnym.

Akcja oznaczania grobów znakiem pamięci opracowanym przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach rozpoczęła się 5 lipca 2021 r w dzień setnej rocznicy zakończenia III powstania śląskiego. Znak pamięci „Tobie Polsko” ma formę proporczyka o rozmiarach ok. 20 x 8 cm wykonanego z porcelany nagrobnej. Umieszczono na nim inwokację „Tobie Polsko”, pod którą znajduje się wizerunek orła otoczonego datami powstań, a poniżej napisy „Grób Powstańca Śląskiego” i „Instytut Pamięci Narodowej”. Proporzec jest wzorowany na sztandarze powstańczym „Tobie Polsko”, który wykonano na początku 1920 r. w pracowni przy redakcji „Katolika” w Bytomiu i który obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny. Muzeum posiada także fotografię z uroczystości upamiętniającej uchwalenie Konstytucji 3 Maja, która przedstawia pochód mieszkańców wsi Osiek (pow. strzelecki, woj. opolskie) z tymże sztandarem niesionym przez A. Szulca do Rozmierzy. Uroczystości te obchodzono na całym Górnym Śląsku w niedzielę 2 maja 1920 r. i były to pierwsze legalne obchody tej rocznicy na tym terenie. Dzięki postanowieniom artykułu 88 Traktatu Wersalskiego o przeprowadzeniu plebiscytu, dla zapewnienia jego bezstronności, w lutym 1920 r. obszar plebiscytowy wyłączono z państwa niemieckiego i poddano kontroli wojsk alianckich, a pełnię władzy przejęła na nim Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska z gen. Henri Le Rondem na czele. Umożliwiło to Polakom legalne demonstrowanie swoich dążeń i używanie symboli narodowych.

PLIKI DO POBRANIA

[Tomasz Staniczek Powstanie śląskie opis udziału powstanców z Chełmu \(pdf, 555.96 KB\) 19.08.2021 08:29](#)